

ПАВЛЮК

Ірина Олександрівна
ira0216@ukr.net

УДК 338.45:621

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

RESERVES FOR IMPROVEMENT OF ENTERPRISE PROFIT

аспірант, Вінницький
національний аграрний
університет*PAVLIUK Iryna Oleksandrivna – postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University*

Стаття присвячена дослідженню резервів для збільшення прибутку сільськогосподарського підприємства. Визначено, що для підвищення прибутку сільськогосподарської діяльності підприємства, потрібно шукати не використані можливості, а саме резерви для збільшення прибутку. Доведено, що такі резерви можна знайти на стадіях планування виробництва, безпосередньо на виробничому етапі та етапі реалізації сільськогосподарської продукції. Наведено рекомендації стосовно знаходження резервів збільшення прибутку підприємства у ринкових умовах, зокрема: підвищення продуктивності праці, дотримання найсуворішого режиму економії на всіх ділянках виробничо-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства, вдосконалення норм та нормативів та більш повне використання вторинних ресурсів, застосування правильної тактики при встановленні цін.

* * *

Статья посвящена исследованию резервов для увеличения прибыли сельскохозяйственного предприятия. Определено, что для повышения прибыли сельскохозяйственной деятельности предприятия, нужно искать не использованные возможности, а именно резервы для увеличения прибыли. Доказано, что такие резервы можно найти на стадиях планирования производства, непосредственно на производственном этапе и этапе реализации сельскохозяйственной продукции. Приведены рекомендации относительно к нахождению резервов увеличения прибыли предприятия в рыночных условиях, в частности: повышение производительности труда, соблюдение строжайшего режима экономии на всех участках производственно-хозяйственной деятельности сельскохозяйственного предприятия, совершенствование норм и нормативов и более полное использование вторичных ресурсов, применение правильной тактики при установлении цен.

* * *

The article is devoted to the study of reserves for increasing the profit of an agricultural enterprise. It is determined that in order to increase the profit of agricultural activity of an enterprise, it is necessary to look for unused opportunities, namely reserves for increasing profits, among which the main ones may be: an increase in the volume of production and sales; reduction of production and sales costs; improvement of product quality.

It is proved that such reserves can be found at the stages of production planning, directly at the production stage and stage of agricultural production. The definition of the concept of an increase in profit margin is based on a scientifically based methodology for developing measures for its mobilization.

Under the profitability of an agricultural enterprise should be understood a stable economic phenomenon, which manifests itself as a confirmed ability of the company to generate a positive financial result from the implementation of both the main and all economic activity of the enterprise. Thus, profitability is the excess of income over expenditures, at a rate sufficient for effective further functioning. The concept of profitability expresses the degree of efficiency of using company profits and the degree of efficiency of management. Increasing the profitability of an agricultural enterprise is possible by looking for reserves and ways to increase profits.

The recommendations on the finding of reserves for increasing the company's profit in market conditions, in particular: increase in labor productivity, adherence to the strictest regime of economy in all areas of production and economic activity of the agricultural enterprise, improvement of norms and norms, and more complete utilization of secondary resources, the use of the correct tactics when setting prices.

Ключові слова: резерви, витрати, прибуток підприємства, сільське господарство, ринок, собівартість, фінансовий результат

Ключевые слова: резервы, расходы, прибыль предприятия, сельское хозяйство, рынок, себестоимость, финансовый результат

Keywords: reserves, expenses, profit of the enterprise, agriculture, market, cost, financial result

ВСТУП

Останнім часом резерви стосовно підвищення прибутку сільськогосподарських підприємств та фактори його впливу, є питанням управління прибутковістю

підприємства та являється предметом дослідження багатьох науковців, однак, не зважаючи на це, дане питання залишається недостатньо вивченим на даному етапі розвитку економічних відносин. Адаже головними

завданнями керівника підприємства є опанування ефективних методів організації виробництва та реалізації продукції, за допомогою яких можна досягти збільшення резервного прибутку. Однак водночас серед науковців немає спільного розуміння теоретичної сутності поняття прибутковості та резервів стосовно його підвищення, так само як не існує єдиного способу для всіх підприємств стосовно вирішенні практичних завдань з підвищення прибуткової діяльності сільськогосподарських підприємств [2].

Крім того, дослідження факторів впливу на прибутковість сільськогосподарського підприємства мають особливо важливе значення в умовах нестабільної політико-економічної ситуації. Отже, дослідження збільшення резервів прибутку та факторів впливу на прибутковість сільськогосподарських підприємств є актуальним питанням сьогодення і зумовлює доцільність його розгляду.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є виявлення та систематизація резервів підвищення прибутковості сільськогосподарських підприємств.

У ході дослідження були використані наступні методи: табличний, статистичний, метод наукової абстракції.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сьогоднішній день прибуток є основною формою доходу кожного сільськогосподарського підприємця, який вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху, проте він характеризує лише ту частину доходу, яка «очищена» від затрат, понесених на здійснення цієї діяльності [4]. Тобто

узагальнюючим фінансовим показником діяльності сільськогосподарського підприємства є його балансовий прибуток – загальна сума прибутку сільськогосподарського підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, включаючи прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), у тому числі продукції допоміжних і обслуговуючих виробництв, основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей тощо.

Під прибутковістю сільськогосподарського підприємства слід розуміти стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності підприємства. Таким чином, прибутковість – це перевищення доходу над здійсненими витратами у розмірі, достатньому для ефективного подальшого функціонування [3]. Поняття прибутковості виражає ступінь ефективності використання прибутку підприємства і ступінь ефективності управління ним. Підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства можливе за рахунок пошуку резервів і шляхів збільшення прибутку.

Під час аналізу та оцінки прибутковості сільськогосподарського підприємства необхідно враховувати те, що на нього впливають різні фактори як внутрішні так і зовнішні. У зв'язку з цим прибуток підприємства розглядається як керований об'єкт, який може піддаватися плануванню та прогнозуванню, обліку та аналізу, регулюванню і контролю.

Таблиця 1

Зовнішні та внутрішні фактори впливу на прибутковість сільськогосподарського підприємства

Зовнішні:	Внутрішні:
– система оподаткування;	– цінова політика;
– державне регулювання цін;	– обсяг діяльності (кількість та номенклатура продукції, ціни);
– нормативні документи галузі, в якій працює підприємство;	– обсяг та характеристика витрат обігу;
– умови та ставки кредитування.	– чисельність працівників;
	– фонд оплати праці;
	– показники ефективності роботи обладнання та працівників.

Процес накопичення прибутку сільськогосподарського підприємства відбувається під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього характеру.

До внутрішніх факторів впливу на прибуток сільськогосподарського підприємства відносять фактори, які залежать від діяльності підприємства: обсяг діяльності підприємства, стан та ефективність використання ресурсів підприємства, рівень доходів, рівень витрат, ефективність цінової та асортиментної політики [5].

А зовнішніми факторами впливу на прибуток сільськогосподарського підприємства є фактори, які не залежать від діяльності підприємства: державне регулювання цін у сучасних умовах на товари, які входять до споживчого кошика, подорожчання послуг інших галузей народного господарства, система оподаткування, зміна нормативних документів по кредитуванню, збільшення облікової ставки за користування кредитними, політика держави по формуванню доходів, відсутність індексації доходів населення залежно від темпів інфляції [7].

Фактори зовнішнього середовища мають величезний вплив на прибутковість сільськогосподарських підприємств, тому їх можна розглядати як можливості та загрози для підприємства, їх позитивний чи негативний вплив буде залежати від ефективності управління підприємства. [2]. Такі фактори як інфляція, відсутність індексації доходів населення, податки, курс валют, політична ситуація, скорочення іноземних інвестицій негативно позначились на розвитку сільськогосподарського підприємства в останні роки.

Для підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства, потрібно шукати не використані можливості, а саме резерви для збільшення прибутку підприємства [4]. Такі резерви можна знайти на стадіях планування виробництва, безпосередньо на виробничому етапі та етапі реалізації продукції.

Розглядаючи резерви максимізації сільськогосподарського прибутку, слід звернути увагу на те, що прибуток підприємства залежить як від витрат підприємства, так і від його доходів. Отже, збільшення

прибутку підприємства можна досягти за допомогою таких способів: зменшити витрати підприємства на виробництво або збільшити дохід підприємства від реалізації. Тому перед сільськогосподарським підприємством постає питання щоб правильно сформулювати цінову стратегію й обрати оптимальний обсяг виробництва підприємства.

Порядок заходів стосовно покращення рівня прибутковості сільськогосподарського підприємства [6]:

- організаційні (удосконаливати виробничу структуру, удосконаливати організаційну структуру управління, диверсифікувати виробництво, реструктурувати виробництво тощо);

- технічні (оновити техніко-технологічну базу, переозброїти виробництво, вдосконалити вироби, які виробляються)

- економічні важелі та стимулювання (удосконаливати тарифну систему, форму і систему оплати праці, прискорити обіг оборотних коштів тощо).

У разі проведення змін не у вищезгаданому порядку, позитивного зрушення і ефективності діяльності підприємства буде малопомітною, або відсутньою взагалі.

Основні три етапи стосовно пошуку резервів підвищення сільськогосподарського прибутку [5]:

перший етап аналітичний – виявлення і кількісне оцінювання резервів;

другий етап організаційний – розробка комплексу інженерних, соціальних, організаційних, технічних та економічних заходів, які забезпечують використання виявленого резерву;

третій етап функціональний – практичне втілення заходів та контроль за їх здійсненням.

1. Резервами для збільшення прибутку через підвищення обсягів випуску та реалізації продукції. Даний резерв розраховується за такою формулою [3]:

$$PZ_o = \sum_{i=1}^n \Pi_i^p \Delta \Pi_i^p, \quad (1)$$

де Π_i^p – плановий прибуток від реалізації 1 грн. і-ої продукції;

$\Delta \Pi_i^p$ – планова величина збільшення об'ємів реалізації і-го виду продукції;

n – кількість видів продукції.

2. Збільшення резервів прибутку підприємства – зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції. Для цього, враховують, що є декілька напрямів підвищення прибутку через знаходження резерву зниження собівартості. По-перше, через зниження прямих матеріальних витрат (ПМВ). Для визначення даного резерву, використовується наступна формула:

$$PZ_{п.м.} = \sum_{i=1}^n (MB_i^{до} - MB_i^{після}) ВП_i, \quad (2)$$

де $MB_i^{до}$ – ПМВ у складі собівартості і-го виду продукції до впровадження НТП;

$MB_i^{після}$ – ПМВ у складі собівартості і-го виду продукції після впровадження НТП;

$ВП_i$ – об'єм виробництва і-го виду продукції в натуральних одиницях.

Наступним напрямком є економія коштів на оплату праці за рахунок впровадження інновацій (зниження трудомісткості). Резерв можна розрахувати за наступною формулою:

$$PZ_{з.т.} = \sum_{i=1}^n (Z_i^{до} - Z_i^{після}) ВП_i, \quad (3)$$

де $Z_i^{до}$ – витрати по оплаті праці на і-у одиницю продукції до запровадження інновацій;

$Z_i^{після}$ – витрати по оплаті праці на і-у одиницю продукції після запровадження інновацій;

$ВП_i$ – об'єм виробництва і-го виду продукції в натуральних од.

Третім напрямком, стосовно виявлення резерву прибутку, є скорочення умовно-постійних витрат, яке можливе за підвищення обсягів виробництва. Для даної залежності використовується формула [6]:

$$PZ_{уп} = \sum_{i=1}^n \left(\frac{СБ_i \times ПВ_o}{100\%} - A_o \right) (K_{уп} - 1), \quad (4)$$

де $СБ_i$ – собівартість товарної продукції (СТП) в базис. року;

$ПВ_o$ – питома вага умовно-постійних витрат в СТП в базис. року;

A_o – сума амортизаційних відрахувань в СТП в базис. року;

$K_{уп}$ – темп приросту об'ємів випуску ТП в плановому році відносно до базис. року.

3. Ще однією рекомендацією для знаходження резервів збільшення прибутковості – це посилення якості продукції.

4. Механізоване виробництво потребує менше робітників, і це веде до скорочення та витрат на оплату праці. Через нове устаткування можна збільшити випуск продукції, що призведе до зниження витрат у розрахунку на одиницю продукції. Але після того підприємству треба виходити на нові ринки збуту продукції – і в Україні, і за кордоном.

5. Необхідно покращувати норми та нормативи. Технічно обгрунтовані норми й нормативи, їх своєчасний перегляд, з одного боку, впливають на оплату праці, а з іншого – на формування ціни, тому виявлення резервів приводить до зниження суспільно-необхідних витрат робітників.

6. Одним з резервів збільшення прибутку на промисловому підприємстві є більш широке використання вторинних ресурсів та попутних продуктів. Доля вторинної сировини у загальному обсязі матеріальних ресурсів, які використовуються у господарстві країни, все зростає.

7. Резервом збільшення прибутку суб'єктів господарювання є ліквідація невиробничих виплат по заробітній платі, по оплаті цілодобових простоїв і часів внутрішньозмінного простою, доплат за роботу у до-

даткові години, ліквідація невиробничих витрат і втрат у складі витрат по обслуговуванню підрозділів виробництва і управління.

8. Велику роль у підвищенні прибутку відведено маркетингу. Практика світової торгівлі показала, що безліч видів новітніх виробів не зацікавляють свого покупця на ринку без відповідної організації маркетингу. Тому у ринкових умовах господарювання увагу слід приділяти маркетингу.

Отже, для підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства потрібно дивитися комплексно на техніко-економічний аналіз роботи підприємства: здійснювати аналіз техніко-економічних показників підприємства й організаційного рівня виробництва, використовувати основні засоби, виробничі потужності, сировину і матеріали, робочу силу та господарські зв'язки.

ВИСНОВКИ

Прибуток має забезпечити сільськогосподарське підприємство власними коштами для розширення виробничих фондів, стимулювати підвищення ефективності виробництва та формування централізованого грошового фонду. Від досконалості форм і методів розподілу прибутку залежить зацікавленість власника сільського господарства та окремих працівників у постійному зростанні й удосконаленні виробництва та підвищенні ефективності його подальшої діяльності.

Залежно від того, яке положення сільськогосподарське підприємство займає на ринку та рівень фінансового забезпечення, які є наміри стосовно змін, керівництво обирає та застосовує відповідний набір доцільних заходів, стосовно знаходження резервів підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства. Таким чином, можна дійти до вис-

новку, що комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства може значно скоротити шлях до досягнення основної мети підприємства – до максимізації прибутку.

Список використаних джерел

1. Блонська В.І., Васильців Т.Г., Гринкевич С.С. Економіка підприємства: теорія і практикум. Львів: Магнолія 2012. 386 с.
2. Клименко С.М., Дуброва О.С., Барабась Д.О. Управління конкурентоспроможністю підприємства. К.: КНЕУ, 2006. 257 с.
3. Семенов Г.А. Економіка підприємства. Центр навчальної літератури, 2014. 243 с.
4. Гетьман О.О. Економіка підприємства. Центр навчальної літератури, 2011. 488 с.
5. Білошапка В.А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. Актуальні проблеми економіки, 2013. № 1(155). 111 с.
6. Пасічник В.Г. Організація виробництва. Центр навчальної літератури, 2013. 214 с.

References

1. Blonska V.I., Vasylytsiv T.H., Hrynkevych S.S. Business Economics: Theory and Practice. Lviv: Mahnoliia, 2012. 386 p. (in Ukrainian).
2. Klymenko S.M., Dubrova O.S., Barabas D.O. Managing the competitiveness of the enterprise. Kyiv: KNEU, 2006. 257 p. (in Ukrainian).
3. Semenov H.A. Business Economics. Center for Educational Literature, 2014. 243 p. (in Ukrainian).
4. Hetman O.O. Business Economics. Center for Educational Literature, 2011. 488 p. (in Ukrainian).
5. Biloshapka V.A. Reserves of growth of business performance in conditions of economic recession. Actual Problems of Economics, 2013. № 1 (155). 111 p. (in Ukrainian).
6. Pasichnyk V.H. Organization of production. Center for Educational Literature, 2013. 214 p. (in Ukrainian).